

PROFESOR EUGENIUSZ WIŚNIEWSKI

Profesor Eugeniusz Wiśniowski jest związany z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim od ponad pięćdziesięciu lat. Tutaj w 1950 r. rozpoczął studia historyczne na Wydziale Nauk Humanistycznych, ukończone w 1955 r. uzyskaniem stopnia magistra. Tutaj też rozpoczęła się droga naukowa tego wysoko cenionego badacza dziejów średniowiecza i świetnego nauczyciela akademickiego.

Urodzony w Czechowicach 24 grudnia 1929 r., średnie wykształcenie humanistyczne i muzyczne uzyskał w Bielsku-Białej. Wyboru dalszej drogi życiowej dokonywał w Krakowie w roku akademickim 1949/50, rozpoczynając tam studia na Wydziale Historycznym, najpierw na muzykologii, a następnie również na historii. Ostatecznie muzykologia ustąpiła pola historii, którą jednak, zgodnie ze swoimi głębokimi przekonaniem religijnymi, postanowił studiować nie w Krakowie, lecz w Lublinie na KUL-u. Muzyka, a zwłaszcza skrzypce pozostały jednak jego wielką pasją. Zarówno w czasach studenckich, jak i później okolicznościowym spotkaniom i uroczystościom w gronie historyków, a także ważnym uroczystościom rodzinnym jego przyjaciół i kolegów towarzyszyły z reguły grające skrzypce Profesora Wiśniowskiego. Była to zawsze wysokiej próby muzyka poważna, a w czasie uroczystości ślubnych obowiązkowo *Ave Maria* Gounoda.

Studia na KUL-u rozpoczął Eugeniusz Wiśniowski w okresie nazwanym później stalinowskim, w czasie nasilającej się walki z Kościołem katolickim i środowiskami uznanymi przez władze komunistyczne za wrogie. Dotykało to również pracowników naukowych oraz studentów i kandydatów na studia. KUL stawał się dla nich azylem stwarzającym możliwość pracy lub studiów. Rok 1950 był bodajże pierwszym rokiem, w którym można było nie zostać przyjętym na uczelnię państwową, a nawet nie dopuszczonym do egzaminu wstępnego z przyczyn ideologicznych. KUL był jedyną szansą dla tych dyskryminowanych, tym bardziej że nie było tu wówczas limitów przyjęć i egzaminów wstępnych. Wystarczyło przyjechać i zapisać się na studia. Na pierwszy rok historii zapisało się wówczas czterysta kilkadziesiąt osób,

z których znaczną część stanowili kandydaci z całej Polski, odrzuceni przez inne uczelnie. Taka sama sytuacja była na innych kierunkach studiów, co nadało Uniwersytetowi charakter w pełni ogólnopolski i pomimo rozlicznych trudności tworzyło specyficzną atmosferę swobody.

Rozpoczęcie studiów przez Eugeniusza Wiśniowskiego zbiegło się w czasie z zaangażowaniem na KUL-u młodego dra Jerzego Kłoczowskiego, a wkrótce także dwojga jego kolegów z Poznania dr Marzeny Pollakówny i dra Zygmunta Sułowskiego. Z ich przybyciem rozpoczął się nowy etap w dziejach Sekcji Historii KUL. Było nim stopniowe tworzenie zespołu i środowiska naukowego, opartego na szeroko zakrojonych badaniach nad dziejami Kościoła w Polsce. Brak podstawowych opracowań i niedostatek nowoczesnej historiografii w tym zakresie oraz ograniczenia w możliwościach podejmowania takiej problematyki w innych środowiskach naukowych nakładały obowiązek i dawały szansę wypełniania istniejących luk.

Realizacja tych ambitnych zamierzeń odbywała się stopniowo przez stworzenie najpierw tak zwanej grupy mediewistycznej, do której dr Kłoczowski zapraszał najzdolniejszych studentów, a następnie przez prowadzone przez niego seminaria magisterskie i doktoranckie, które miały dać zespołowi odpowiednio przygotowaną kadrę. Od udziału w tej elitarniej „grupie”, budzącej zresztą podejrzliwe zainteresowanie ówczesnych władz bezpieczeństwa, i w seminarium Jerzego Kłoczowskiego rozpoczęła się droga naukowa Eugeniusza Wiśniowskiego.

Po świetnym magisterium, uzyskanym na podstawie pracy *Wielka własność benedyktynów w Sieciechowie do końca XVI w.*, został przyjęty na tak zwaną aspiranturę, która we wprowadzanym wówczas sowieckim systemie miała prowadzić do uzyskania stopnia kandydata nauk w miejsce doktoratu. W 1957 r. został asystentem. Powiększająca się rodzina oraz trudne warunki materialne i mieszkaniowe skłoniły go w dwa lata później do rezygnacji z pracy na KUL-u. Wkrótce jednak powrócił, najpierw jako pracownik Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce, a następnie ponownie jako asystent (1961) i starszy asystent (1962), włączając się do prac badawczych prowadzonych przez środowisko. Pierwszym owocem była rozprawa doktorska *Rozwój sieci parafialnej w prepozyturze wiślickiej w średniowieczu. Studium geograficzno historyczne*. Doktorat uzyskał w 1962 r. na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie jego promotorem był prof. Aleksander Gieysztor. KUL-owi nie przywrócono wówczas jeszcze prawa nadawania stopni naukowych i trzeba było korzystać z życzliwości innych środowisk uniwersyteckich. W 1963 r. został adiunktem przy Katedrze Historii Kultury Polskiej.

Dzieje parafii, a wraz z nimi szeroko rozumiana historia społeczno-religijna średniowiecza, stały się odtąd główną dziedziną badań i osiągnięć naukowych Profesora Wiśniowskiego. Poświęcił im wiele artykułów i prac, wśród których szczególnie ważną pozycję zajęła rozprawa habilitacyjna *Rozwój organizacji parafialnej w Polsce do czasów Reformacji* i później opublikowana praca *Prepozytura wiślicka do końca XVIII w.* oraz wyniki badań dotyczących szkół parafialnych. Dorobek ten, który obejmuje ponad sto pozycji, jest w dalszym ciągu wzbogacany przez samego Profesora, jak również przez Jego uczniów, tworząc jeden z najważniejszych elementów dorobku środowiska i wpływając na jego obecność w obiegu naukowym. Sprzyjały też temu krajowe i zagraniczne kontakty Profesora, Jego udział w licznych zjazdach i konferencjach naukowych w kraju i za granicą i wygłaszane na nich referaty. Długo jednak musiał czekać na wydanie pierwszego paszportu. Dopiero bowiem w 1968 r. mógł po raz pierwszy wyjechać za granicę. Umożliwiło mu to przeprowadzenie kwerend w Londynie i Paryżu, a z czasem również następnych, między innymi we Francji, Włoszech, Belgii, USA, Austrii. Kilkakrotnie był stypendystą i gościem Katolickiego Uniwersytetu w Leuven, aktywnie uczestnicząc we współpracy KUL-u z tą uczelnią. W latach 1979-1983 był pierwszym dyrektorem Ośrodka Kultury Niderlandzkiej KUL i organizatorem czterech kolejnych Tygodni Kultury Niderlandzkiej. Jest członkiem Komisji Historii Porównawczej Kościołów Komitetu Nauk Historycznych PAN, Towarzystwa Naukowego KUL, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej, Klubu Inteligencji Katolickiej, członkiem Zarządu Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce, członkiem Komitetu Redakcyjnego i długoletnim redaktorem „Roczników Humanistycznych”.

Habilitację uzyskał dr Eugeniusz Wiśniowski, podobnie jak doktorat, na Uniwersytecie Warszawskim w 1970 r., a w rok później uchwałą Senatu Akademickiego KUL został mianowany docentem, którą to nominację zatwierdził minister w dwa lata później (taka była wówczas procedura i tempo). W 1973 r. otrzymał własną Katedrę Historii Średniowiecznej, którą kieruje do dziś. Senat Akademicki KUL nadał mu tytuł profesora nadzwyczajnego w 1977 r.; na zatwierdzenie przez ministra musiał znów czekać do 1980 r. Na stanowisko profesora zwyczajnego został powołany w 1992 r. i na tym stanowisku, na życzenie Księdza Rektora KUL, pracuje w dalszym ciągu, pomimo osiągnięcia wieku emerytalnego. Był kierownikiem Zakładu Historii (1971) i dwukrotnie kierownikiem Sekcji Historii (1973-1974, 1990/91), zaś poza Sekcją, obok wspomnianego już Ośrodka Kultury Niderlandzkiej, w roku akademickim 1997/98 pełnił też funkcję kierownika Sekcji Filologii Germańskiej.

Przede wszystkim jednak był i jest Profesor Wiśniowski pracownikiem naukowym i nauczycielem akademickim. Zajęcia dydaktyczne prowadzi od zakończenia studiów. Jego wykłady poświęcone są historii średniowiecznej powszechnej i historii krajów niemieckiego obszaru językowego. Prowadził też wykłady i ćwiczenia z nauk pomocniczych historii, wykłady z dziejów Niderlandów w średniowieczu, ćwiczenia z języka łacińskiego i łaciny średniowiecznej, z historii Polski średniowiecznej dla studentów filologii polskiej i historii sztuki, a dla tych ostatnich również z nauk pomocniczych historii. Od 1972 r. prowadzi seminarium magisterskie, od wielu lat wspólnie z s. prof. Aleksandrą Witkowską, co wpływa niezwykle mobilizująco nie tylko na pracę ich dwojga, ale zwłaszcza na seminarzystów. Od 1982 r. Profesor Wiśniowski prowadzi seminarium doktoranckie. Zbliży się pierwsze kolokwium habilitacyjne i kilka doktoratów. Cieszy się Profesor Wiśniowski opinią nauczyciela i mistrza wymagającego, lecz życzliwego. Jego zajęcia są zawsze sumiennie przygotowane, a wykłady przekazywane w sposób klarowny.

Do trwałych osiągnięć Profesora Wiśniowskiego należy umiejętność współtworzenia wraz z poślubioną jeszcze podczas studiów żoną Kazimierą udanego życia rodzinnego. Trud włożony przez Państwa Wiśniowskich w wychowanie dziesięciorga dzieci (przyszły na świat w latach 1955-1975) zawsze budził szczerze uznanie wśród tych, którzy mieli okazję poznać bliżej ich rodzinę.

Praca naukowa i dydaktyczna oraz liczne obowiązki wynikające z troski o rodzinę nigdy nie przesłoniły Profesorowi rzeczy, która zawsze zajmowała w Jego życiu miejsce szczególnie ważne. Było i jest nią głębokie przywiązanie do Wiary i Tradycji katolickiej oraz zainteresowanie problemami współczesnego Kościoła.

Kiedy sięgam pamięcią wstecz, do początków moich studiów, które zaczęliśmy razem z Eugeniuszem Wiśniowskim, i późniejszych pięćdziesięciu jeden lat, to w tych wspomnieniach, w każdym czasie, jest zawsze obecna wysoka postać „Scyta” – jak nazywało go pierwsze pokolenie Jego studentów, najpierw wzorowego: pilnego i bardzo zdolnego studenta, dobrego kolegi, dyskutanta na seminarium, a następnie ważnej postaci w naszym środowisku naukowym.

Wiesław Müller